

Zeugen gezond houden in groepshuisvesting

floor van der Wilt, PV en FD Utrecht; Herman Vermeer, PV

Uit onderzoek naar gezondheidsproblemen bij zeugen die tijdens de dracht in groepshuisvesting worden gehouden, kwam als voornaamste probleem kreupelheid naar voren. Daarnaast komen ook huid- en vulvabeschadigingen regelmatig voor. De agressie tussen de dieren, die hier een belangrijke oorzaak van is, kan beperkt worden door huisvesting+ en managementmaatregelen zoals het bijvoeren van ruwvoer en het handhaven van vaste groepen. Daarnaast is de vloeruitvoering zeer belangrijk voor de preventie van kreupelheid. Met groepshuisvesting kunnen **reproductieresultaten** behaald worden die vergelijkbaar zijn met die van individuele huisvesting.

Gezondheidsproblemen

Groepshuisvesting voor dragende zeugen kan leiden tot een welzijnsverbetering voor de zeugen maar kan uit veterinaire oogpunt ook nadelig zijn. De kans op aandoeningen is er groter omdat de zeugen meer bewegen en, door direct contact, elkaar kunnen beschadigen en ziekten over kunnen dragen. Dit vormde de aanleiding tot onderzoek naar de gezondheid van zeugen in groepshuisvesting op praktijk- en proefbedrijven. De risico's en preventiemogelijkheden van een aantal gezondheidsafwijkingen worden in het rapport P 1.116, dat binnenkort verschijnt, besproken.

Uit de praktijk komen geen meldingen over verhoogde prevalentie van besmettelijke ziekten. Uitbraken van worminfecties bijvoorbeeld blijken goed voorkomen te kunnen worden door

een normale preventieve behandeling.

Op bedrijven met groepshuisvesting kunnen reproductieresultaten behaald worden die vergelijkbaar zijn met die van bedrijven met individuele huisvesting (tabel 1). Om het risico van embryonale sterfte door stress te beperken dienen de zeugen vóór of ten minste drie weken na dekken geïntroduceerd te worden in de groep.

Beschadigingen aan huid, uier en vulva kunnen ontstaan door agressieve interacties bij introductie van nieuwe zeugen en bij concurrentie om het voer. Het zijn over het algemeen oppervlakkige beschadigingen die goed kunnen herstellen.

Kreupelheid vormt nog een belangrijk probleem in groepshuisvesting (oorzaak van ± 25% van de vewanging). Klauwlaesies (=beschadigingen) vormen de belangrijkste oorzaak (≥ 70%) van kreupelheid.

Tabel 1: **Productiecijfers afkomstig van een enquête onder onderling vergelijkbare individuele en groepshuisvestingsbedrijven, landelijke gemiddelden en een enquête op groepshuisvestingsbedrijven.**

Kenmerk	Enquête '90		COMVEE 1991	Enquête '91/'92 Groep
	Individueel	Groep		
Levend geboren	10,8	10,6	10,3	10,8
Dood geboren	0,6	0,6	1,0	0,7
Uitval tot spenen	11,6	11,4	13,7	11,0
Gesp. biggen/z/j	21,3	21,4	19,3	21,5
% Ingezette zeugen	46	49	46	43
% Terugkomers	15	14	13	12
Int. spenen- insem.	7,4	8,0	8,1	7,2

Beoordeling klauwlaesies en kreupelheid

Voor de beoordeling van huisvestingssystemen is een klauw- en kreupelheidbeoordelingsprotocol opgesteld waarbij op basis van de plaats op de klauw onderscheid gemaakt wordt tussen vier typen klauwlaesies (figuur 1). Dit protocol is getest op een 12-tal praktijkbedrijven.

Van de vier laesietypen bleken de kloven en woekeringen op de bal het meest voor te komen (tabel 2). Al de typen laesies kunnen leiden tot kreupelheid maar de kans hierop is het grootst bij de zool- en wandscheuren.

Bij het beoordelen van de klauwgezondheid op een bedrijf dient rekening te worden gehouden met de leeftijd en het drachtigheidsstadium van de zeugen omdat de laesiescore toeneemt met de leeftijd en gedurende de dracht.

Onderzoek naar preventie van **klauw**aan- doeningen en huidbeschadigingen

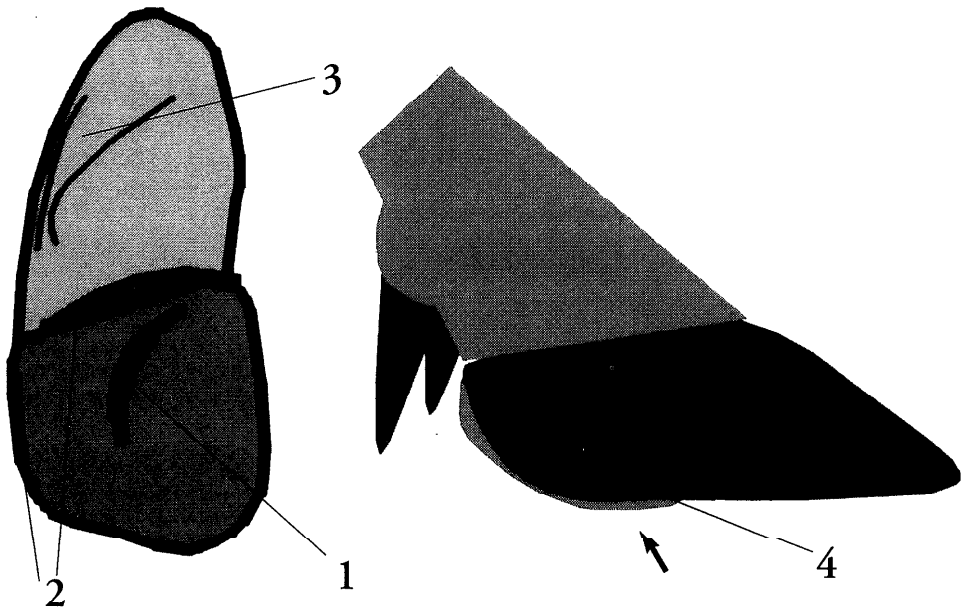
Door verstrekking van stro in een ruif of op de ligruimte wordt het percentage kreupele zeugen

en de gemiddelde huidbeschadigingscore op één week na introductie verlaagd (tabel 3). Het effect van stro kan veroorzaakt worden door een zachtere ondergrond, afleiding (foerageergedrag) en verzadiging. Onderzoek op praktijkbedrijven wijst uit dat de gemiddelde klauwbeschadiging op bedrijven die ruwvoer bijvoeren lager is dan op bedrijven die dit niet doen (respectievelijk 1,56 en 1,78). Ook bij vaste groepen is er een tendens dat er minder klauwlaesies zijn dan bij wisselgroepen (respectievelijk 1,66 en 1,78).

De effecten van voerstation/voerligboxen en gietijzeren/betonnen roosters zijn in de vergelijkingen op de Banthamen/of in Raalte nog niet duidelijk geworden. In Rosmalen worden deze systemen momenteel verder onderzocht.

Klauwgezondheid

Voor een goede klauwgezondheid moet de vloer droog zijn (goede mestafvoer en lage luchtvochtigheid) en geen scherpe onderdelen bevatten. Door een juiste hokinrichting moet

Figuur 1: De plaats van klauwlaesies: in de bal (1), op de overgang tussen bal en wand en bal en zool (2), in de zool en op de witte lijn (3) en in de wand van de klauw (4).

het bevuilen van het hok voorkomen worden. Strogebruik en weidegang kunnen klauwlaesies beperken, Tijdens de kraamfase treedt herstel op van klauwlaesies en kreupelheid. Ernstig kreupele zeugen moeten afgezonderd worden zodat de dieren gemakkelijker behandeld kunnen worden en meer rust krijgen om te herstellen,

Beperking agressie

Het beperken van agressie is van belang voor de gezondheid van het dier (bereikbaarheid van het voer, beschadigingen aan huid en vulva, slijtage van klauwen en embryonale sterfte of verwerpen). Agressie kan beperkt worden door vaste groepen, afscheidingen in het hok, goede uitvoering van het voerstation, bijvoeren van ruwvoer, voldoende ruimte en ervaring met het

systeem. Bij de jonge zeugen worden de meeste huidbeschadigingen en kreupele zeugen gevonden. Er dient daarom speciale aandacht aan training en introductie van opfokzeugen besteed te worden.

Controle

Om gezondheidsproblemen in de hand te kunnen houden is een regelmatige controle van de dieren belangrijk. Dit vraagt in een groepshuisvesting meer aandacht en discipline van de verzorger omdat de dieren niet allemaal geordend op een rij staan, Anderzijds worden sommige afwijkingen in een groepshuisvesting gemakkelijker opgemerkt door afwijkend gedrag. Tevens is er de mogelijkheid tot automatisering van het verzamelen van gegevens (voeropname, berigheidscontrole).

Tabel 2: **De percentages van de zeugen met een bepaald laesietype en de kans dat een dier met laesie kreupel loopt gedeeld door de kans dat een dier zonder laesie kreupel loopt (n=3290).**

Laesietypen	1	2	3	4
% van de zeugen	74	33	13	14
Risico kreupelheid	1,6	1,5	1,8	2,1

Tabel 3: **Effect van stro op huidbeschadigingen en kreupelheid ná week in een groep.**

	Geen Stro	Stro
Gemiddelde huidscore (Raalte)	2,14	1,46
% van zeugen kreupel (Bantham)	21,8	11,8

